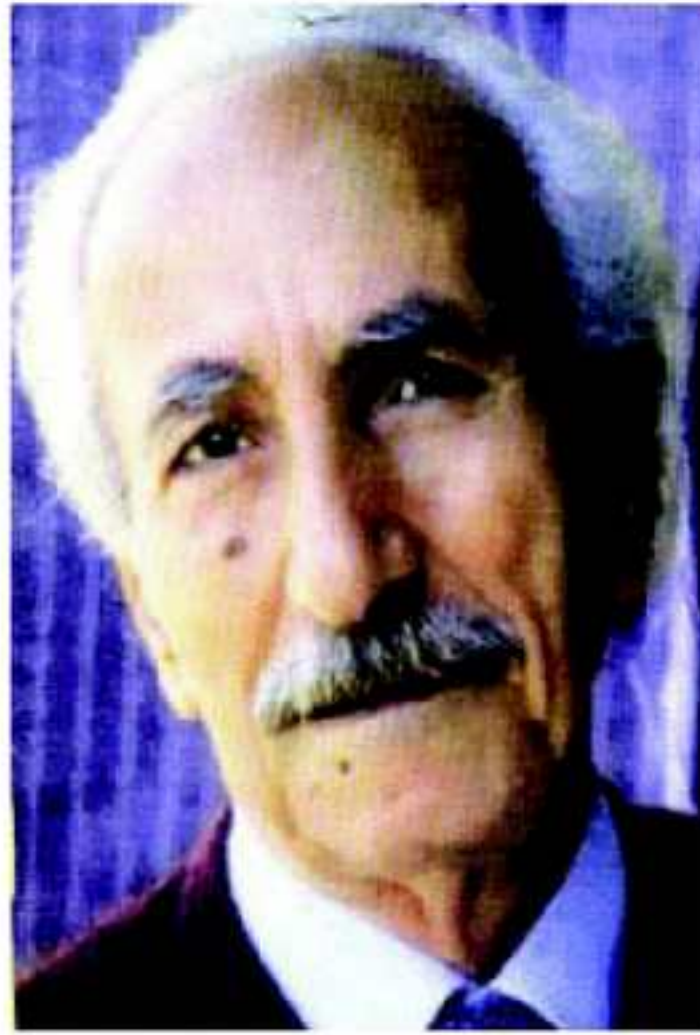

هۆزانین بهرزه د دیوانین سهبری بوتانیدا

(شین و شادی، دلستان، بلوورا چیان)

م. شیرزاد زهکریا محممد

فاکولتیا زانستین مروقاییه تی / زانکویا زاخو / پشکامیژوو

ئهف پهرتوکه سهرجه م دیوانین هۆزانقان سهبری بوتانی لناقخوه دگریت و لسالا ۲۰۰۸ ی ژلایی ئیکه تیا نقیسه رین کورد - دهوک، هاتبوو وه شاندن. ههلبهت ئهفه کارهکی هیژا بوو، ئیکه تیا نقیسه رین کورد - دهوک بستوهی خودهفه گرتی و ههرسی دیوانین بوتانی (شین و شادی + دلستان + بلوورا چیان) به لاقکرین. بهری دهمهکی من د ناڤ بهرپه رین گوڤارا (دهنگی پيشمه رگه) نهوا لسالین ۱۹۶۸ - ۱۹۶۹ ی ژلایی (لیژنه ی ناراسته و په خشی شوردهشی کوردستان) دهردهفت، وههروهسا گوڤارا (رزگاری) نهوال سال ۱۹۶۸ ی ژ لایی لقی (۴) سلیمانیی یی پارتی دیموکراتی کوردستان دهردهفت، هندهک هۆزانین سهبری بوتانی دناڤ بهرپه رین واندا دیتن وخواندن وپشتی ئهف پهرتووکا

رووگه

روزیه، پویته ی د دهته شهکولین و
وهرکیرانین مروقاییه تی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

۴۶

ژ لایئ نیکه تیا نقیسه رین کورد قه هاتیه وه شاندن و ههرسی دیوانین بوتانی لناقخوه گرتین دهرکهفتی و من خواندی. بومن چهند تییینیهک لدورقی پهرتوکی پیدابوون.

نیک ژ وان تییینیان تهوه کوسی هوزانین بوتانی بناقو نیشانین (شین و شادی) و (ناموزگاری) و (هیشتا ژقانی مزگینم)^(۱)، من دناققی پهرتوکی دا نه دیتن، و نه هاتبوونه به لاکرن و بتایبته هوزانا (شین و شادی) کو بوویه ناقو نیشان بو دیوانهکا بوتانی، لی دیاره ته هوزانه یا لبر ناقبری به رزه بووی، ههر وهکو د پیشه کیا قی دیوانا خوه دبیزت: ...x من شیا وی دهستنقیسا ب تیپین لاتینی کو تهوه موو هوزانین ژ ساللا ۱۹۴۶ ی تا ۱۹۷۳ ی تیده بوون، وهک بیبووکا چاقی خوه بیاریزم. لی پاشی نه مخابن ژ کیس چوو دگهل وی وهست و زه حمت و پووته پیکنی. بیگومان تهزد خه ما وی ده نه که تم؛ گولا نه قینا من چرمسی، که لها نه قینا من ته پسی، قیجا تهو چ یه؟ هس و بیر قی د بیژن، لی هه چیکه دلی ژار و نه قینداره، ژ دوزا خوه قهت نا یی خواری و ل پهی قی پیقانی نا چت... باشه، پا نه گهر دهستنقیسا (شین و شادی) نه مابت، پا گهلو هوزانین قی دیوانوکی ژ کوو هاتن؟...»^(۲). دیسان سهبری بوتانی ناماژی بو هندی دکهت کو پشته به رزه بوونا قی دیوانی، تهو شیا پرانیا هوزانین وی بریکا هه قال و براده ران کومکه ته قه و بدهستخوه قه بینیت و ههر وهکو دبیزت: ...x ب قی کاری وان تبابهک ژی هات پاراستن و ژ باهوزا رهش قهرهست...» دیسان سهبری بوتانی ناماژه دایه هندی کو گلهک هوزانین وی نه ماینه و به رزه بوینه^(۳). ژ بهر کو بوتانی پشکداری د شوره شا نه یلونا مه زندا (۱۹۶۱-۱۹۷۵) داکریه، له ورا گلهک جارن ژ ده قهره کی د چوو ده قهره کا دیترو ژ بهر قی چهندی نانکو نه ناکنجیبوونا وی ل جهه کی تایبته گلهک هوزانین وی به رزه بوینه، ههروه سا هندهک هوزان وی بخوه دراندینه و ژ ناقبرینه کو چهن دین ته گهرین هه مه رهنگ ل پشت قی چهن دی هه بوینه^(۴).

تییینی یا مه یا دیتر لسه رقی بابه تی تهوه کو چوار هوزانین دیترین بوتانی بناقو نیشانین (پاوانا شیران) و (شقان) و (تولا ژ دهردان بهیزتر) و (قهله نی گران) ب چهند گوهرینان قه هاتینه وه شاندن، نانکو هندهک گوهرین و کیمکرن که تینه قان هه رچوار هوزانان و به لاکرینه.

ههروه سا مه ناماژه دایه چهند پیزانین گرنگ لدور ژیا نا سیاسییا

بوتانی، کو دقئی پهرتوکی دا باس لی نه هاتیه کرن، و د ناما ماسته ری یا ماموستا (حه مدیه حه سه ن محه مه د) ژی باس لی نه هاتیه کرن.

هیثیدارم شیابم ب قان چهند تیبینیان خزمه ته کا بچوبک پیشکیشی نه ده بیاتی کوردی بکه م چونکی سه بری بوتانی یی وه غه رگری و بتنی ژ بو خاترا وه لاتی خوه کوردستانی، و خزمه تا وی بو نه ده بی کوردی کری چ جار ان ناهیته ژبیرکرن. ولدوماهیی براستی مروق گه له ک داغباری بوتانی دبیت ده می تیگه هشتنا وی بو خوه شیی دزانیت و بوتانی دبیت: ...×. نه گه ر خوه شیا ژینی دراقی پر و خانم و مه یخانه من نه دیتینه، نه گه ر گه شت و سه یران و ته ناهی یه دیسان ل من حه رام بت هه ر وه کو گوشتی به رازی بوزل سو فی سمو حه رام، لی

نه گه ر خوه شیا ژینی حه ژیکرنا خه بات و کیفه راتا راست و پاقره، نه گه ر خه مداریا ژ بونا وه لاتی یه، نه ز که سی ژ خوه کیف خوه شتر و به ختیار تر نابینم...»^(۵).

کورتیه ک ژ یانا سه بری بوتانی

ناقئی وی (سه بری نه حمه د ته مه ره) ل سالا ۱۹۲۵ ی ل گوندی (لودی) سه رب باژیرکی نه رحی قه (سیرت - بوتان) هاتیه جیهانی. وده می ژبی وی بوویه (۸) سالی ژ به رسته مین کومارا تورکیا دگه ل بنه مالا خوه

ژ ده قه را بوتان نه چار بوون و ره قین بو باشوری روژناقایی کوردستانی (کوردستانا سوریا)^(۶).

ل سالا ۱۹۳۶ ده ست بخواندنا (تلف و بی) کر به ل مزگه فتا (مه زار ژیری) ده شتا هه سنان، ولسالا ۱۹۳۷ ل گوندی زغاتی ل به ر ده ستی مه لان قورئان خواندیه، پاشی چوویه مالا پسما می بابی خوه ل (ئیدیوه ری - عندیوه ری) دا خواندنا خوه یا سه ره تایی بخوینت، لی ژ به ر چهند ئاسته نگه کا نه شیا به رده وامیی بدت خواندنا خوه. لی به رده وام لسه ر ره وشه نبیرکنا خوه و هه ز و قیانه کا مه زن بو زانستی هه بو^(۷).

ده می ژبی وی گه هشته (۱۹) سالیی، باشوری روژناقایی کوردستانی (کوردستانا سوریا) دگه ل خیزانا خوه بجه هیلات و به رده ف باشوری کوردستانی (کوردستانا عیراقی) ب ریک که فتن ل دوماهیا سالا ۱۹۴۳ یان ده ستپیکا

روغیه، پویته ی د ده ته شه کولین و ویرگیانین مروقیه تی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

سال ۱۹۴۴ ولباژیری زاخو ئاکنجی بون^(۸). لی ژبه ر نه بونا سه رچاوه یین ژیانئ بهه ژاری دژیان، پشتی ساله کی به ر ه ف باژیری موبسل چوو و لویری لسهر هیلا شه منده فری کار دکر. پشتی ده مه کی دیتر قه گه ربایه باژیری زاخو^(۹).

لسالا ۱۹۹۱ یی ده می سه ره لدان ده ستیپیکری بوتانی باژیری به غدا بجهیلا وهاته باژیری دهوکی و پاشان ده ربازی تورکیا بو. ولسالا ۱۹۹۲ یی بوتانی چادرین که مپا سلوییا هیلان و گه هشته وهلاتی نه رویج و لویری ئاکنجیبو. هه تا رۆژا ۲۵ چریا ئیکی ۱۹۹۸ یی ل باژیری ئوسلو پایته ختی وهلاتی نه رویج چوو به ره دلوقانیا خودی^(۱۰).

سه بارهت ناسناقئ (بوتانی) نه قه یی که تیه لسهر، پشتی پیشمه رگه (عه لی هالو) هه رده م بناقئ (هوبوتانی، بوتانی یو) گازی دکری له ورا ب بوورینا سالان نه ئناسناقه ما دگهل^(۱۱).

ژيانا وی یا سیاسی

هه ر وهکو دیار بووی سه بری بوتانی هه ر ژ زارو کینیا خوه که فتییه دنا ئ ژیارا خه باتا شورشگیری دا؛ چونکی دگهل مالا خوه ژ نه گه ری زولما تورکان ژ باکوری کوردستانی به ره ئ باشوری کوردستانی قه هاتییه^(۱۲).

بوتانی ل هه ر دوو باژیرین زاخو و موبسل ده ست ب ژيانا خوه یا سیاسی کر، و بوویه نه ندام د پارتا هیوا دا، هاتییه دامه زانندن لسالا ۱۹۳۹ یی، و پاشی بووه نه ندامی پارتی دیموکراتی کوردستان، هاتییه دامه زانندن لسالا ۱۹۴۶ یی، وهه ر ژقی ده می دا مژویلی کاری سیاسی بوو^(۱۳).

لسالین پینجیان دا ده می سه بری بوتانی ل موبسل ب ناوایه کی نه پینی گه هشتییه د نا ئ پرسا خه باتی و دگهل هنده ک کوردان ل ویری دنا ئ ریکخستنا نا قخویی دا کار دکر. واته لسالا ۱۹۵۰ یی ژيانا وی یا سیاسی یا راسته قینه ده ست پیکر^(۱۴).

پشتی شوره شا ۱۴ تیرمه ها ۱۹۵۸ یی، سه بری بوتانی ئیک ژ چالاکترین نه ندامین ریکخستنا نه پینیا پارتی دنا ئ ریزین ئاسایشا - الامن- موبسل دا بوو، و به ره ما گرنتیکرنا گه هاندنا پوستی لقا پارتی ل موبسل بو به غدا، پارتی بوتانی بقی نه رکی راسپارد. لی لسالا ۱۹۶۰ حکومه تی شیا کاری بوتانی ئاشکرا بکهت، له ورا هاته ده سته سه رکر و که فته د زیندانی دا^(۱۵).

بهري دهستپيكرنا شورشا ۱۱ ئه يلو لا ۱۹۶۱ ئى بوتانى كارى پارتايه تى دگه ل نه ندامى مه كته با سياسى يا پارتى عه لى عه سكه رى لده قه را دهوكى دكر، و پشتى دهستپيكرنا شوره شى هه تا سالا ۱۹۶۳ كارى سياسى ل گوندى بيزه ئى - زاخو نه نجام ددا، وى ده مى عيسى سوار به رپرسى هيزا زاخو بوو، و پاشان كار ل ده قه رين گه لاله و حاجى ئومران ژى نه نجامدايه ^(۶۱).

ده مى ناكوكى كه فتينه دناڤ ريزين سه ركردايه تيا پارتى دا پشتى راگه هاندنا به يانا ۱۰ سويا تا ۱۹۶۴، و رابوونا سكرتيرى پارتى ل وى سه رده مى ئيبراهيم نه حمده و هنده ك ژ نه ندامين مه كته با سياسى بگريدانا كونفراسى ماوت ل نيسانا ۱۹۶۴ ئى، سه برى بوتانى ما دگه ل سه روكى پارتى مه لا مسته فا بارزانى، و پشكدارى د كونگرى شه شى يى پارتى ل ته موزا ۱۹۶۴ ئى، هه روه سا خوه كر بو مه كته با سياسى پارتى كانديد لى ده لبرارتنان دا سه رنه كه فت ^(۶۲).

و كار ل مه كته با سياسى پارتى و هه روه سا ل مه كته با (تنفيڤى) يا نه نجومه نى سه ركردايه تيا شوره شا كوردستانى ^(۶۳) كار دكر ^(۶۴).

پشتى ل شويا تا ۱۹۶۷ ئى شوره شا كوردى توشى مه ترسييه كا مه زن بوو د وارى بيتيلى دا (اللاسلكى) ژ نه نجامى چوونا ريقه به رى گشتى وى نقيسينگه هى (كه مال نه حمده برقى) بو ناڤ ريزين حكومه تا عيراقى دا، سه ركردايه تيا شوره شى بريار دا ب دامه زراندنا هوزانقانى كورد سه برى بوتانى ل جهى ناقبرى، و لسه رقى كارى هه تا خزيرانا ۱۹۶۷ ئى به رده وام بوو. و د ئيكه م كومبوونا خوه دا دگه ل نه ندامين نقيسينگه ها (بيتيلى يا گشتى يا شوره شى) ل باژيركى (گه لاله) بوتانى داخاز ژ وان كر راويژا وى بكه ن وهاريكاريا وى بكه ن دا بيت د نه نجامدانا كارى خوه يى نوى دا بى سه ركه تن بيت. هه روه سا و ژ بو چاره سه ركرنا كيشا كيمبوونا كه سين شاره زا د وارى بيتيلى يدا، بوتانى د قى كومبوونى دا پيشنيار كر كو خوله كا بيتيلى به يتته قه كرن، نه ندامين نقيسينگه هى رازيبوونا خوه لسه ر پيشنيارا وى دياركرن، و راگه هاندن كو نه و بين ناماده نه بو قه كرنا خولى و سه ركه فتنا وى ژى ^(۶۵).

ريقه به رى گشتى يى بيتيلى ل كوردستانى سه برى بوتانى ل ۱۰ ئادارا ۱۹۶۷ ئى راگه هاند، كو پشكا له شكه رى ل مه كته با ته نفيزى رازيبوونا خوه دياركر لسه ر قه كرنا قى خولى. و بوتانى داخاز ژ ماموستايين خولى كر كو ياداشته كى لدور هه مى پيتثيين خولى بنقيسن، هه روه سا داكوكى كر كو پيتثيه خول لده رقه ي

رووگه ه

وهرزیه، پويته ی د ده ته شه كولين و
وهرگيرانين مروقايه تى و زانستى

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

باژیکی (گهلاله) بهیته بریقه برن ژ بهر نه گهرین ئاسایشی، و ل روژا دویقدا خانیهک هاته ههلبژارتن بدویراتیا (۳) کم ژ سهنتهری گهلاله و دکهفته دناؤ جنیکاندا. یا گرنگ تهوه تهؤ خوله ل ۱۰ نیسانا ۱۹۶۷ ی هاته فهکرن، و بو نیزیکی (۶) هه یقان فه کیشا (۱۰ نیسانی - ۲۶ نیلونا ۱۹۶۷)، وپشتی بدوماهیك هاتنا خولی دهرچووی لسه رباره گایین شوره شی هاتنه به لاقکرن، و شیان هندهک وی قالاتیی تهوادقی واری دا هه ی پر بکه ن^(۱۲).

لسالا ۱۹۶۹ ی بوتانی بوویه ریقه بهری ژمیرباریی ل مه کته با سیاسیا پارتي لگوندی (ناوپردان) ی^(۲۲).

بوتانی بهرده وامی دا خهباتا خوه د ریزین شوره شا نهیلولی دا ههتا ریکه کهفتنما ۶ ئاداری سالا ۱۹۷۵ ی هاتیه ئیمزاکرن دناقبه را حکومهتا عیراقی و ئیرانی دا بوژناقبیرنا شوره شا کوردستانی. پشتی هینگی به ره قوه لاتنی ئیرانی چوو، و هه رلسالا ۱۹۷۵ ی پشتی ده مه کی سه بری بوتانی زقریه عیراقی ول باژیکی کهرکوکئی ئاکنجیبوو، لی پاشان هاته دویر ئیخستنی ژلایی رژیکی فه بو باشوری عیراقی، پاشی زقزی لسه رکاری خوه وهک روژنماه قان ل به غدا^(۳۲).

سه بری بوتانی گهلهک جارن هاتیه گرتن، د نه جامدا چه ندین جارن توشی ئیشانی و لیدانی بوویه ل ده می د هاته گرتن. نه قه هه می دهاته سه ری وی، چونکی بتنی ته قیندار و گریدایی وهلاتی خوه بو، دقیا ملله تی وی وهکی هه می ملله تین جیهانی ب خوشی و ته ناهی بژیت^(۴۲).

ژقی هه مییی خویا دبیت سه بری بوتانی ب راستی قوتا بخانه بو، چونکی لسه ر دهستی وی هژماره کا قوتابیان فییری نیشتیمان پهروه ری و خزمه تکرنا دوزا وهلات و ملله تی خوه بون، ههروه سا فییری خوه گوریکرنا سه رکهفتنا شوره شین کوردی بوونه، دهه مان دهه مان دهه مان فییری زمانی کوردی بون، چونکی تهوی بهه می شیانی و به هره مه ندییا خوه زمانی کوردی پاراستییه، چ جارن ژ دوژمنی نه ترسییایه، هه ر وه کوشیر و پلنگا بهر سینگی دوژمنی خوه گرتیه^(۵۲).

هوزانتن بهرزه د دیوانتن سه بری بوتانیدا

رووکه ه

وهرزیه، بوپته ی د دهته فه کولین و وهرکیرانین مرؤقابه تی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

شین وشادی (۶۲)

زاخو ۱۹۶۳

هه تا کو نهو لمه تاري بو
نه زانینا رهش لمه باری بو
نه زانین ماکا به له نگازی بو
مه تم هاوارو قیرو گازی بو
دهردو نه خوشی بو مه ثانی بو
بخاپ و ئایین × یارو « لبانی بو

سهرهک بارزانی دهردی مه زانی
تو خوش سه میانی یه زدان دزانی
تو پیشه وایی پیرو لاوانی
دوژمن دزانی کاتو چاوانی
ژ بو دهردی مه تو خوش دهرمانی
هه ر بژی بو کوردستانی

له شکه ری نازدار تو پاسه وانی
سه ر به ختی من بی تو پاله وانی
تو قاره ماننی تو قاره ماننی
دروشمی مان و یان ژنی نه ماننی
کورری جوتیارو شقان و گاقانی
تو بیناهی یا ههردوو چاقانی

به ندا دیمو قرات لمه کر ساهی
رژیم پهیدا کر بویه روناھی
لناقه مه شین بو توفی ئازادی
دلی مه خوش بو لمه بو شادی
سولا قین خوینی مه کر دیاری
دوزو داخوا زامه بورزگاری

رووگه

وهرزیه، پویتهی د دهته شه کولین و
وهرکیرانین مروقیهتی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

ناموژگاری ... (۷۲)

کریت و شهر مزار کرن	ڤان دینارا هون هار کرن
لنک مللهت رو رهش کرن	ژ رومه تی بی بهش کرن
مالی کورده نهو ددزن	ژ بو دژمن هون دبهزن
لسهر کوردستان د فررن	توپ و فروک پی دکرن
پیس و دزو ههم خوین مژن	بچوک و ژن پی دکوژن
دهڤ بکهن و رو گهش دبن	پی دلشاد و سهرخوش دبن
ما دهم ژ مه نهو نا ترسن	ما جاره کی هون نا پرسن؟
ماقهی بناقی بهرددن؟!؟	ڤان دینارا بوچی ددن؟
یان دژی داخوای مه نه؟!؟	گه لو نهڤ خیر خوای مه نه
ژ ڤی جامی بهس بنوشن	رومه تا خوبهس بفروشن
بوچی هنده هون نه مهردن	نهری ما هون قهی نه کوردن
یان ژی وهکی پالی پویشن	داری دهستی قهره قوشن
ژ بو نه یار تهڤ دمرن	ژ بو دینارا ههڤ دگه
ژ وی شوپا خوڤه گرن	نهم برانه دیسا وهرن
بهس بکوژن میرو ژنا	تف کن لسوفا دژمنا
ناچاره کر قیرو ههوار	سهبری نه ما سهبرو قرار

هیشتا ژقانی (۸۲) مزگینم (۹۲)

گول وره یحان ونه سرین	توی جوان و رهنگین
دلبره توی، توی ژین	توی ژان و توی ژین
بهخت رهش نژم سهر زهمین	نهم مه می دلبرین
توی هه ندرین و شیرین (۳)	توی چه مرین و سه فین
تهف روندک و دهر دوشین	توی باغی سور ژ خوین
شینو و شاهین و هاوین (۳)	گه لهک نه نوهر و گورگین
قهلهن دان و رابورین	بژینا بها توکرین
بو ته یارا نازهنین	نهون شه هیدین نهڤین
کرم پیری خهم جڤین	ژ بو یهزدان نافهرین
هیشتا ژقانی مزگین	هشتم هه ژار و خهمگین

هوزانتن بهرزه د دیوانتن سهبری بوتانیدا

روگه ه

وهرزیه، بویتیه د دهته فهکولین و وهرکیرانین مرؤفاهتی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

پاوانا شیران^(۲۳)
خاکی مادو ساسانی
هەر پاوانا جارانی
بهندا سهیدایی خانی
پیر هونه ر و هوزانی
پیر نابی هەر جوانی
وهک بههشتا یهزدانی
هیژا و دلوقانی
روگه ها مه همیانی
ئهقرو نه بی شقانی
تیر کهس و پاسهوانی
لهورا قهلهن گرانی
مهیدانا دهر دو ژانی
لژیر مژو و مورانی
جار ژانی جار ژیانی
جار خویان و ویرانی .
مه ریچا خونه دزانی
مه چ بسه ری ته نانی
رهش په رده یه ک مه هلانی
لسه ر سنگی ته دانی
لهورا ئهقرو هوسانی
خه مگین و په ریشانی
تامانجا دل پیسانی
هەر دهم لژیر پیلانی .
لی پاوانا شیرانی
نه بی کهس و خودانی

شقان^(۳۳)

روگه ه

دوره‌ی، پویته‌ی د دهته شه‌کولین و
دوره‌کیرانین مروقیه‌تی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

۵۴

هوژانتن بهرزه د دیوانتن سهبری بوتانیدا

تیم و دچم دهشت وشاخ	دهرباز دکم دهم و چاخ
بهر سیبهرو هه تاڤا	سهر نه فهل و بهراڤا
جار نزار و جار په سار	میرگ و چیمه ن ناڅی سار
دیمه ن گه شن سهر انسه ر	سورو سپی که سک و زهر
ته دارو گول و گیا	وهک بهشتن نه څ چیا
بلبل و که و دخوینن	خه می دلا دره څینن
پهزی خوه لی دچیرینم	به رخ و کارا دمیرینم
سه بی من تم شیاره	نه یاری گورگنی هاره
نیرینی که څه ر پیشه نکه	زه نگل بقیرو دهنکه
کو پهزی من ده بوری	نه ز پڅ دکم بلوری
پهزی خوه پی د جڅینم	خه می خوه پی درڅینم
نه څ کارنی من خه باته	ژ بو من و وه لاته
نه ز پاک و چاک و باشم	هه ردهم دل خوش و هاشم
دوستا من پرر ده لاله	خوهش هوگر و هه څاله
گاڅا کوتی بیرینی	نه ز دبه زم پینشینی
بله ز دچم دبینم	دهس گه رده نی و هرتینم
راد موسم ده څ و لینڅا	ژی دستینم دو سینڅا
شقان هه مو دل پاکن	بو میڅانا پرر چاکن
کودا شیرینی باده یه	شه څ و روژی هه ر هه یه
هه ر دهم هه یه نان و شیر	چارنا پیڅازو په نیر
گوندو جیران دزانن	کو شقان بی زیانن
دخه بتن بی وهستان	دل پاکن بو کوردستان
روژین بهرف و باگه ری	پهزی خوه ناکن ده ری
ته څ لالا دمینن	جیرانا باش دبینن

رووکه ه

وهرزیه، پوینته ی د دهنه هه څولین و
وهرڅیرانین مرڅاڅایه تی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

۵۵

ټولا ژ دهردان بهیترتر (۴۳)

بده‌ف یارن ، بدل مارن
بقان خاپان ولات خوارن
خوپه‌رست و سته‌م کارن
دهردو به‌لا ژوان دبارن
نه ئیکن و نه هه‌زاران
هه‌می ژانن ته‌ف دژوارن
لی پا شورشگیر هوشیارن
سوپاس ئیدی نه خه‌م سارن
تاماده‌نه هه‌ر لکارن
فه‌یزی ئولی چه‌کدارن
ئولدارن دل بریندارن
بده‌نگ هان و هاوارن
دلداري خاکی نازدارن
له‌ورا هه‌رده‌م فیداکارن
چه‌له‌نگ و گورج و گوهدارن
به‌رامبه‌ر دوژمنی هارن

قه‌له‌نی گران^(۵۳)

رؤباری خاپ و پیلان
هه‌رژئی دچی خوبن و زیر
ژیر سته‌ما پی پیشان
سیوی دکن قیره‌قیپر
بی‌ده‌رمان و جل و نان
روژه‌ک برسی یه‌ک نیف تیر
برینا ده‌ردی گران
هه‌مو کرن خه‌بات گیر
ئاگری قینا نیشتمان

رووگه‌ه

رومزیه، پویته‌ی د ده‌ته شه‌کولین و
وهرکیرانین مروقیه‌تی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

۵۶

کەتیه دلی ژن و مییر
یان کوردستان یان نه‌مان
هەر کهس بویه شورشگیر

ژبو قه‌له‌نی نازادی
تم دقینتن خوین وزیر
کاروان دچی بهر بژور
قه‌ناگه‌ری بهر بژیر
پیشدا دچی گاڤ بگاڤ
لپه‌ی ری ناسی دلیر
تنگا بویه کولیدار
پیری لاواز و نه‌ویر
شه‌نگه دارا وی رزی
رؤقی ئیدی نابیی شیر
بوری چاخی کوله‌تی
وهک دبیزن پار و پیر

(۳۰) شیرین = چیا ی شیرین.

(۳۱) هاوین = شه‌هید عمر شریف ی نه‌مر.

ژینده‌ر (Endnotes)

- (۱) هوزانا (هینشتا ژفانی مزگینم)، نه‌هاتیه به‌لاڤکرن د دیوانی دا، به‌لی هونه‌رمه‌ند محمد شیخو ب‌ستران یا گوتی، وه‌ندهک گهورین لسه‌ر چه‌ندک په‌یقه‌کان هاتیه‌کرن، له‌ورا مه‌بفه‌ر زانی ته‌م وان گوتنن سترانی ژی دقنی قه‌کولینیدا بنفیسین.
- (۲) سه‌بری بوتانی، دیوانین بوتانی (شین وشادی + دلستان + بلوورا چیان)، (دهوک، ۲۰۰۸)، ل ۱۲.
- (۳) سه‌بری بوتانی، ژینده‌ری به‌ری، ل ۱۲.
- (۴) نامه‌یه‌ک بریکا ئیمیلی ژ لایی به‌شیر سه‌بری بوتانی بو‌قه‌کوله‌ری ل رزژا ۱۹ ته‌باخا ۲۰۱۰.
- (۵) سه‌بری بوتانی، ژینده‌ری به‌ری، ل ۱۲۸.

- (٦) هه‌مان ژێدەر، ل ١٧٩.
- (٧) هه‌مدیه‌ هه‌سه‌ن محه‌مه‌د، لایینی هه‌ونه‌ری و ناهه‌رژکا هه‌وزانا (سه‌بری بو‌تانی)، نامه‌یه‌کا ماسته‌ری نه‌ به‌لاشکریه‌، کولێژا ئادابیی / زانکویا ده‌وک، (ده‌وک، ٢٠٠٩)، ل ٣.
- (٨) سه‌بری بو‌تانی، ژێدهری به‌ری، ل ١٧٩.
- (٩) هه‌مدیه‌ هه‌سه‌ن محه‌مه‌د، ژێدهری به‌ری، ل ٤.
- (١٠) نامه‌یه‌ک برینکا ئیمیلی ژ لایینی به‌شیر سه‌بری بو‌تانی بو‌قه‌کوله‌ری ل رۆژا ١٩ ته‌باخا ٢٠١٠.
- (١١) سه‌بری بو‌تانی، ژێدهری به‌ری، ل ١٧٩.
- (١٢) هه‌مدیه‌ هه‌سه‌ن محه‌مه‌د، ژێدهری به‌ری، ل ٢٤.
- (١٣) سه‌بری بو‌تانی، ژێدهری به‌ری، ل ١٧٩.
- (١٤) هه‌مدیه‌ هه‌سه‌ن محه‌مه‌د، ژێدهری به‌ری، ل ٢٦.
- (١٥) عبد الفتاح علی البوتانی، الحركه القومیة الكوردیه التحریریه دراسات و وپایق، (ده‌وک، ٢٠٠٤)، ص ١٣٠.
- (١٦) نامه‌یه‌ک برینکا ئیمیلی ژ لایینی به‌شیر سه‌بری بو‌تانی بو‌قه‌کوله‌ری ل رۆژا ١٩ ته‌باخا ٢٠١٠.
- (١٧) چاڤینکه‌فتن ده‌گل شه‌عبان سه‌عید ل رۆژا ٢٩ نی ئادارا ٢٠٠٦ نی ل زاخو. هاتیه‌ دونیایی ل باژیری زاخول سالا ١٩٣٦ نی، چویه‌ د ناڤ ریزین پارتی دیموکراتی کوردستان دا ل سالا ١٩٥٦ نی، چه‌ندین به‌رپرسیایه‌تیی حزبی و ئیداری و ده‌رگرتینه‌. ل رۆژا ٢٣ کانینا ئینکی ٢٠٠٧ چویه‌ به‌ر دلوقانیا خودی.
- (١٨) نه‌نجومه‌نی سه‌رکردایه‌تیا شوره‌شی ل کوردستانی ل ٤ چریا ئینکی سالا ١٩٦٤ هاتیه‌ دامه‌زراندن، تاكو ببیت ده‌سته‌لاتا بلندا شوره‌شی ئانكو وه‌كو ده‌سته‌لاته‌كا یاسا دانانی ل ده‌قه‌رین لژی ده‌سته‌لاتداریا شوره‌شا کوردی ل کوردستانا عیراقتی. نه‌نجومه‌ن یی پینکه‌تیبو ژ نه‌دامین لیژنا مه‌رکه‌زی یا پارتی دیموکراتی کوردستان و سه‌رکردین له‌شکه‌ری و سه‌روکین هه‌وزان و نوینه‌رین که‌مه‌نه‌ته‌وه و ئولان ل کوردستانی. و ژ ئی نه‌نجومه‌نی مه‌کته‌به‌کا ته‌نفیزی دروست بوو بو دانانا یاسایی پیندشی بو ریکخستن و ریشه‌برنا هه‌می کاروبارین له‌شکه‌ری و دارایی و دادی و کارگیری، و دراستی مه‌کته‌با ته‌نفیزی وه‌کو نه‌نجومه‌نی وه‌زیرانی کوردان بوو. بو پتر پیزانینان، بنیره: شیرزاد زکریا محمد، مجلس قیاده‌ الپوره فی کوردستان العراق ١٩٦٤ - ١٩٧٠ دراسه تاریخیه سیاسییه، (ده‌وک، ٢٠١٠).
- (١٩) هه‌مدیه‌ هه‌سه‌ن محه‌مه‌د، ژێدهری به‌ری، ل ٢٦-٢٧.
- (٢٠) نوری هه‌یده‌ر (هوشیار)، بیتهل... وه‌رچه‌خانیکي نویبوو... له شۆرشێ ئه‌یلوولدا، ناماده‌کرنی، ئومید نوری هه‌یده‌ر هه‌مه‌وه‌ندی، (سلیمانی، ٢٠٠٧)، ل ١٨٤-١٨٥.
- (٢١) هه‌مان ژێدەر، ل ١٨٨-١٨٥.
- (٢٢) هه‌مدیه‌ هه‌سه‌ن محه‌مه‌د، ژێدهری به‌ری، ل ٢٧.
- (٢٣) نامه‌یه‌ک برینکا ئیمیلی ژ لایینی هه‌یژا، به‌شیر سه‌بری بو‌تانی بو‌قه‌کوله‌ری ل رۆژا ١٩ ته‌باخا ٢٠١٠.
- (٢٤) هه‌مدیه‌ هه‌سه‌ن محه‌مه‌د، ژێدهری به‌ری، ل ٣٢.
- (٢٥) هه‌مان ژێدەر، ل ٣٥.
- (٢٦) گوڤارا ده‌نگی پینشمه‌رگه، ژماره (١٨)، مارت ١٩٦٩، ل ٧.
- (٢٧) گوڤارا ده‌نگی پینشمه‌رگه، ژماره (٢٢)، ته‌موز ١٩٦٩، ل ١٠.

(۲۸) ژفان = چاوه‌روان

(۲۹) گوڤارا رزگاری کوردستان، ژماره (۹)، سالی (۵)، کانونی یه‌که‌م ۱۹۶۷، ل ۱۷.

(۳۲) گوڤارا ده‌نگی پیشمه‌رگه، ژماره (۱۷)، کانونی دوو ۱۹۶۹، ل ۱۱. ئەو په‌یقین هیل د بندا جیا‌وازن ژیین د دیوانی دا هاتین یان ژی تیدا نه‌هاتینه.

(۳۳) گوڤارا ده‌نگی پیشمه‌رگه، ژماره (۲۳)، ئەیلول ۱۹۶۹، ل ۱۳.

(۳۴) گوڤارا ده‌نگی پیشمه‌رگه، ژماره (۱۹)، نیسان ۱۹۶۹، ل ۱۵.

(۳۵) گوڤارا ده‌نگی پیشمه‌رگه، ژماره (۲۴)، ته‌شرینی دوهم ۱۹۶۹، ل ۲۸.

هوزانتن به‌رزه د دیوانتن سه‌بری بو‌تانی‌دا

رووگه‌ه

وهرزیه، بویته‌ی د ده‌ته فه‌کتولین و
وهرکیرانین مرؤفاهیته‌ی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲